

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 11.3.2008
COM(2008) 135 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS
EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI**

Eiropas aģentūras – turpmākā virzība

{SEC(2008) 353}

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS
EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI**

Eiropas aģentūras – turpmākā virzība

(Dokuments attiecas uz EEZ)

1. IEVADS

Pēdējo gadu laikā aģentūru izmantošana nozīmīgu uzdevumu īstenošanai ir kļuvusi par Eiropas Savienības darbības stila pastāvīgu sastāvdaļu. Tās ir kļuvušas par Eiropas Savienības iestāžu sistēmas daļu. Lielākā daļa dalībvalstu ir izvēlējušās to pašu ceļu – izmantot aģentūras, lai precīzi definētiem uzdevumiem piemērotu atšķirīgu pieeju.

Arvien pieaugošas aģentūru izmantošanas pamatā ir dažādi iemesli. Tās palīdz Komisijai pievērsties pamatzdevumiem, padarot iespējamu dažu darbības funkciju nodošanu struktūrām ārpus Komisijas. Tās nodrošina atbalstu lēmumu pieņemšanas procesam, apvienojot tehniskās vai īpašās zināšanas, kas pieejamas Eiropas un valstu līmenī. Aģentūru izplatība ārpus Briseles un Luksemburgas palielina Eiropas Savienības lomas redzamību.

Aģentūru skaitam pieaugot, tās veic virkni nozīmīgu uzdevumu vairākās politikas jomās. Aģentūrām tagad tiek atvēlēti vērā ņemami resursi. Rezultātā arvien būtiskāk ir panākt skaidrību par aģentūru lomu un mehānismiem šo valsts iestāžu atbildības nodrošināšanai.

Aģentūru nozīme ES administratīvajā struktūrā ir saistīta ar nepieciešamību pēc vienotas izpratnes ES iestāžu starpā par aģentūru mērķi un lomu. Pašreiz šādas vienotas izpratnes trūkst. Aģentūru izveidi atkarībā no konkrētās situācijas pēc Komisijas priekšlikuma, bet ar Eiropas Parlamenta un/vai Ministru padomes pieņemtu lēmumu nepapildina vispārējs redzējums par aģentūru vietu Eiropas Savienībā. Šāda globāla redzējuma trūkuma dēļ aģentūrām ir grūtāk efektīvi strādāt un dot rezultātus ES kopumā.

Komisija uzskata, ka ir pienācis laiks atsākt diskusiju par aģentūru lomu un to vietu ES pārvaldē. Konsekventa politiska pieeja aģentūrām sekmētu ES institucionālās sistēmas nozīmīgas daļas pārskatāmību un efektivitāti.

Ir divu veidu aģentūras ar atšķirīgām īpašībām, un tās nodarbojas ar atšķirīgiem jautājumiem. „Regulatīvajām” jeb „tradicionālajām” aģentūrām atkarībā no konkrētās situācijas ir dažādas īpašās lomas, kas paredzētas to tiesiskajā pamatojumā¹. Izpildaģentūras tiek izveidotas saskaņā ar 2002. gadā pieņemtu Padomes regulu, paredzot tām daudz šaurāk definētu uzdevumu – palīdzēt pārvaldīt Kopienas programmas².

¹ Pašreiz ir 29 šāda veida aģentūras; ir iesniegti priekšlikumi par vēl 2 aģentūru izveidi – skatīt pielikumu.

² Sk. pielikumu.

Šie divi aģentūru veidi ļoti atšķiras. To loma atšķiras attiecībā uz tām uzticētajiem uzdevumiem, to neatkarību un pārvaldību. Tas, ka regulatīvās aģentūras ir izplatītas visā ES, kamēr izpildaģentūras atrodas Briselē vai Luksemburgā, ir tikai acīmredzamākais raksturojums šo aģentūru attiecībām ar Komisiju. Tāpēc nepārsteidz tas, ka abu veidu aģentūras nodarbojas ar atšķirīgiem jautājumiem, un ar tām jāstrādā atšķirīgi.

Šajā paziņojumā galvenā uzmanība tiks veltīta *regulatīvajām aģentūrām*, jo tā ir joma, kurā nepieciešami paskaidrojumi un vienota pieeja.

Izpildaģentūru vieta Eiropas Savienības institucionālajā struktūrā ir daudz skaidrāka, un tās reglamentē vienots tiesiskais pamatojums³. Nesēn ar Eiropas Parlamenta Budžeta komiteju ir panākta vienošanās par darba noteikumiem izpildaģentūru reglamentēšanai⁴. To uzdevumiem jābūt saistītiem ar Kopienas programmu pārvaldību, tās ir izveidotas uz noteiktu laikposmu, un tās vienmēr atrodas Komisijas galvenās mītnes tuvumā. Komisijas atbildība par izpildaģentūrām ir skaidra: Komisija tās izveido, „reāli kontrolē” to darbību un ieceļ galvenos darbiniekus. Šo aģentūru gada darbības ziņojumus iekļauj pielikumā ziņojumam, ko sniedz par tām atbildīgais attiecīgais ģenerāldirektorāts. Komisijas pieņemta standarta finanšu regula, kas reglamentē budžeta izveidi un izpildi, attiecas uz visām izpildaģentūrām.

Vispārīgu novērtējumu par izpildaģentūru sasniegumiem ir pārāgri veikt. Tās tika izveidotas tikai nesēn, un attiecībā uz tām vēl jāveic pilns šo aģentūru snieguma novērtējums⁵. Vienlaikus Komisijas veiktā nesēnā resursu pārbaude liecināja, ka nav spēcīgu kandidātu uz jaunas izpildaģentūras vietu⁶. Ja rodas jaunas vajadzības, Komisijas atskaites punkts būs izpētīt iespēju paplašināt jau pastāvošas izpildaģentūras darbības jomu, lai iekļautu jaunu programmu. Pašreizējos apstākļos ir maz ticams, ka pašreizējās finanšu shēmas laikposmā līdz 2013. gadam būs vajadzīgas jaunas izpildaģentūras.

ES atbildība par pētniecības un ekonomiskās attīstības veicināšanu ir likusi Komisijai papildus aģentūrām izveidot īpašas *partnerības struktūras*. Ir atzīts, ka, lai sasniegtu dažus mērķus, valsts sektoram jāstrādā partnerībā ar privāto sektoru, sniedzot finansējumu un paturot balsstiesības, bet neiejaucoties galveno stratēģisko lēmumu pieņemšanā attiecībā uz virzienu. Rezultātā ir izveidotas tādas inovatīvas struktūras kā, piemēram, kopuzņēmums *ITER* kodolsintēzes jomā un *SESAR* gaisa satiksmes pārvaldības jomā, kopīgās tehnoloģijas iniciatīvas atbilstoši 7. pamatprogrammai, un Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūts.

Mehānismu šo iestāžu finanšu un administratīvajai pārvaldei reglamentē īpaši noteikumi atbilstoši Finanšu regulai, un tās ir tieši atbildīgas budžeta izpildes apstiprināšanas iestādes priekšā. To pastāvēšanas jēga ir strādāt savādāk nekā normāla „valsts sektora” iestāde: neskatoties uz to, ka tās uztur no valsts līdzekļiem, tām jāpieņem lēmumi, pamatojoties uz komerciālo aspektu vai zināšanām. Tāpēc tās nav aģentūras, un šajā paziņojumā tās netiek aplūkotas.

³ Padomes 2002. gada 19. decembra Regula (EK) Nr. 58/2003, ar ko nosaka statūtus izpildaģentūrām, kurām uztic konkrētus Kopienas programmu pārvaldības uzdevumus (OV L 11, 16.1.2003.).

⁴ Komisijas locekles *D. Grybauskaite* 2007. gada 16. oktobra vēstule Budžeta komitejas priekšsēdētājam *R. Böge*, DGE/ef (2007)585.

⁵ Tomēr 2006. gadā tika sniegts pozitīvs novērtējums darbam, ko veic Saprātīgas enerģētikas izpildaģentūra.

⁶ SEC(2007) 530 „Komisijas cilvēkresursu plānošana un optimālāka izmantošana ES prioritāšu īstenošanai”.

2. MŪSDIENU REGULATĪVĀS AĢENTŪRAS

Regulatīvajām aģentūrām katrai ir savs nozares pamatregulējums, ko bieži vien pieņem ar koplēmuma procedūru⁷. Dažreiz tās dēvē par „tradicionālajām aģentūrām” to ilglaicīguma dēļ, bet dažreiz – par „decentralizētām aģentūrām”, jo tās ir izplatītas visā Eiropā. Tās ir neatkarīgas iestādes, kurām ir juridiskās personas statuss. To lielāko daļu finansē no ES budžeta⁸, kā arī dažos gadījumos no tieši saņemtām nodevām vai maksājumiem. Vispārējā Finanšu regulā iekļauti daži vitāli svarīgi noteikumi, kas jo īpaši attiecas uz aģentūru štatu sarakstu, finanšu pamatregulas piemērošanu attiecībā uz aģentūrām, aģentūru pārskatu konsolidāciju ar Komisijas pārskatiem, kā arī budžeta izpildes apstiprināšanu Eiropas Parlamentā. Turklāt finanšu pamatregulā paredzēti vispārīgi noteikumi, kas reglamentē aģentūru budžeta noteikšanu un izpildi, tostarp kontroles aspektus. Tās 20 aģentūras, ko finansē no ES budžeta, saņem budžeta izpildes apstiprinājumu tieši no Parlamenta. Attiecībā uz cilvēkresursiem Civildienesta noteikumos definēti principi, kas ļauj aģentūrām izveidot personāla politiku. Prasot aģentūrām pieņemt vispārīgus noteikumus Civildienesta noteikumu īstenošanai, vienojoties ar Komisiju, šīs regulas mērķis ir nodrošināt saskaņotu personāla politiku un nepieļaut nevajadzīgas atšķirības pieejā aģentūru starpā attiecībā uz darbā pieņemšanas procesu un karjeras izredzēm. Tomēr nav tādu vispārīgu noteikumu, kas reglamentē regulatīvo aģentūru izveidi un darbību.

Pirmās regulatīvās aģentūras – *CEDEFOP* (arodapmācība) un *EUROFOUND* (dzīves un darba apstākļu uzlabošana) – tika izveidotas 1975. gadā. Pagājušā gadsimta 90. gados iekšējā tirgus padziļināšanās rezultātā tika izveidota virkne jaunu aģentūru, kuras daudz vairāk koncentrējās uz tehniska un/vai zinātniska rakstura uzdevumiem, piemēram, augu šķirņu un zāļu atļaujām. Papildu uzdevumu dēļ tika veidotas jaunas aģentūras, piedāvājot dažādām dalībvalstīm uzņemt dažādas aģentūras savā teritorijā.

Pašlaik ir 29 regulatīvās aģentūras, un ir iesniegti priekšlikumi vēl divu aģentūru izveidei (skatīt pielikumu). Trīs no šīm aģentūrām ir izveidotas atbilstoši kopējai ārpolitikai un drošības politikai, un trīs aģentūras nodarbojas ar jautājumiem, kas ietilpst EK līguma VI sadaļā par policijas un tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās. Regulatīvās aģentūras nodarbina ap 3800 darbinieku, to gada budžets ir aptuveni 1 100 miljoni euro, ieskaitot Kopienas iemaksu ap 559 miljonu euro apmērā⁹. Aģentūras ļoti atšķiras apmēra ziņā – no 50 cilvēkiem, kas pārrauga augu šķirnes, līdz 600 cilvēkiem aģentūrā, kas pārrauga preču zīmes.

Regulatīvo aģentūru lomas ir ļoti dažādas. Dažas aģentūras vai pieņem individuālus lēmumus ar tiešu ietekmi, piemērojot pieņemtos ES standartus; dažas sniedz papildu tehniskās zināšanas, uz kurām Komisija vēlāk var pamatot lēmumu, bet dažas aģentūras vairāk pievēršas sadarbības veidošanai starp valstu iestādēm.

⁷ No 23 aģentūrām, kas izveidotas saskaņā ar EK līgumu, 12 aģentūrām ir savs tiesiskais pamatojums atbilstoši EK līguma 308. pantam, bet pārējās ir izveidotas uz nozaru līgumu pamata, 8 aģentūru pamatdokumenti ir pieņemti saskaņā ar koplēmuma procedūru. Regulatīvo aģentūru pilnu sarakstu skatīt pielikumā.

⁸ Dalībvalstis tieši finansē aģentūras, kas izveidotas saskaņā ar kopējo ārpolitiku un drošības politiku.

⁹ Skaitļi attiecas tikai uz aģentūrām, kas izveidotas saskaņā ar EK līgumu un saskaņā ar sadaļu par policijas un tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās, izņemot *EUROPOL*, kuru saskaņā ar tā pašreizējo juridisko statusu finansē dalībvalstis. Aģentūras, kas izveidotas saskaņā ar kopējo ārpolitiku un drošības politiku, pilnībā kontrolē Padome (šīs aģentūras pilnā apmērā finansē dalībvalstis).

Aģentūru darbs ir jo īpaši nozīmīgs kopīgo pilnvaru jomā, kad jaunas politikas īstenošana Kopienas līmenī jāpapildina ar dalībvalstu un ES ciešu sadarbību. Aģentūru izveide dara iespējamu pilnvaru apvienošanu ES līmenī, kas izraisītu pretestību, ja būtu vērsta uz pašām iestādēm.

Visbeidzot, šīm aģentūrām bija nozīme, palīdzot dažām trešām valstīm iepazīties ar EK *acquis* un paraugpraksi. Kandidātvalstis Kopienas aģentūrās piedalās kopš 2000. gada¹⁰, un šī iespēja kopš tā laika tikusi attiecināta uz Rietumbalkānu valstīm un Eiropas kaimiņattiecību politikas partnervalstīm.

Pašreizējā Kopienas tiesiskajā kārtībā regulatīvo aģentūru autonomajām pilnvarām ir skaidri un stingri noteiktas robežas. Aģentūrām nevar piešķirt pilnvaras pieņemt vispārīgus reglamentējošus pasākumus. Tās var pieņemt individuālus lēmumus tikai konkrētās jomās, kurās nepieciešamas noteiktas tehniskās zināšanas, skaidri un precīzi definētos apstākļos, un tām nav dota īsta diskrecionārā vara. Turklāt aģentūrām nevar uzticēt pilnvaras, kas var ietekmēt pienākumus, kuri ar Līgumu nepārprotami uzlikti Komisijai (piemēram, darbošanās kā Kopienas tiesību sargātājam).

Viens no mērķiem aģentūrām, kas ir nozīmīgas lēmumu sagatavošanā vai pieņemšanā, ir bijis piešķirt šiem lēmumiem papildu ticamību un autoritāti, aģentūrām palīdzot uzsvērt, ka lēmumu pamatā ir tehniski/zinātniski apsvērumi. Aģentūrām tas prasa pieņemt lēmumus, pamatojoties uz uzticamu informāciju un zināšanām, padarot pārskatāmību un zinātnisko kompetenci par būtiskām prasībām. Tas rada arī problēmu – nepieciešamību līdzsvarot aģentūru tehnisko dimensiju ar to, lai visas valsts iestādes būtu atbilstīgi atbildīgas.

Regulatīvās aģentūras parasti pārvalda valde, kas ir atbildīga par to, lai aģentūra pilda tās pamatdokumentā paredzētos uzdevumus, un direktors, ko ieceļ, lai nodrošinātu aģentūras operatīvo darbību. Valde parasti nominē direktoru, un tā atbild par aģentūras darba programmu, budžetu un gada ziņojumu.

Attiecībā uz valdes lielumu un sastāvu pastāv dažādi noteikumi, un lai gan Komisija parasti ir pārstāvēta, tā vienmēr ir mazākumā, dažreiz pat bez tiesībām balsot. Tas rada jautājumus par to, cik lielā mērā no Komisijas var prasīt atbildību par aģentūru pieņemtajiem lēmumiem. Atbildības jautājumu sarežģīt Komisijas iesaistīšanās citos aģentūru darba aspektos, kas var ietvert personu vārdu saraksta sagatavošanu aģentūras direktora amatam, konsultācijas par darba programmām un novērtējumu veikšanu. Turklāt Komisijas iekšējais revidents pilda tādu pašu lomu gan attiecībā uz aģentūrām, gan Komisijas struktūrvienībām¹¹.

Diskusijas par aģentūrām pamatā ir vajadzība pēc skaidri noteiktām atbildības robežām, lai reglamentētu aģentūru darbības. Jautājumi ir uzdoti arī par citu iestāžu un aģentūru savstarpējo attiecību konkrētiem aspektiem, tostarp par Eiropas Parlamenta lomu direktoru iecelšanā amatā un to valdes locekļu lomu un pienākumiem, kas izvirzīti konkrētu interešu pārstāvēšanai.

¹⁰ 1999. gada 20. decembra Paziņojums COM(1999) 710.

¹¹ Finanšu regulas (EK, Euratom) Nr. 1605/2000 185. panta 3. punkts.

Regulatīvās aģentūras ir devušas vērā ņemamu un noderīgu ieguldījumu ES efektīvā darbībā. Daudzkārt tās ir uzkrājušas augsti novērtētu zinātnisko vai tehnisko zinātību un tādējādi palīdzējušas iestādēm pieņemt efektīvus lēmumus. Citkārt tās ir demonstrējušas savu spēju analizēt un veicināt sabiedrības diskusijas gan Eiropas, gan starptautiskā līmenī. Līdz ar to Komisijai ir bijusi iespēja pievērsties pamatuzdevumiem.

3. KOPĪGI PAMATPRINCIPI ATTIECĪBĀ UZ REGULATĪVAJĀM AĢENTŪRĀM

Tā kā regulatīvo aģentūru skaits un daudzveidība ir palielinājusies, Komisija nolēma, ka vienoti pamatprincipi palīdzētu precizēt un standartizēt to funkcijas un darba metodes. Komisija 2005. gadā ierosināja iestāžu nolīgumu par Eiropas regulatīvo aģentūru darbības pamatprincipiem¹². Mērķis bija vienoties par nosacījumiem saistībā ar regulatīvo aģentūru izveidi, darbību un kontroli pirmā pilāra ietvaros. Lai gan šie pamatnoteikumi ir paredzēti jaunām aģentūrām, tos var izmantot arī oficiālam vai neoficiālam pārskatam par to, kā darbojas jau esošās aģentūras. Neskatoties uz Eiropas Parlamenta vispārēju atbalstu, sarunas par šā nolīguma projektu 2006. gadā diemžēl apstājās, jo Padome nebija gatava pievērst šim jautājumam uzmanību un radās šaubas par iestāžu nolīguma kā instrumenta izmantošanu.

Tomēr jautājumi, kurus mēģināja atrisināt ar iestāžu nolīgumu, vēl arvien ir aktuāli. Regulatīvo aģentūru daudzveidīgā loma, struktūra un raksturojums padara sistēmu nepārskatāmu un rada šaubas par to atbildību un leģitimitāti. Aģentūru daudzveidīgā loma palielina bažas par to, ka tās var iejaukties jomās, kas vairāk ietilpst ES politikas veidotāju darbības sfērā. Citu iestāžu, jo īpaši Komisijas, pienākumiem attiecībā pret aģentūrām trūkst skaidras struktūras un noteiktu atbildības robežu.

3.1. Vienotā pieejā iekļaujамie jautājumi

Komisija uzskata, ka jābūt vienotai pieejai attiecībā uz regulatīvo aģentūru pārvaldi neatkarīgi no tā, kādu apveidu tā iegūst. Aģentūru starpā vienmēr būs atšķirības: to dažādās funkcijas, darba metodes un aģentūru apmēri nav izveidojušies nejauši – tie atspoguļo mēģinājumu definēt labāko veidu, kā ļaut katrai aģentūrai efektīvi izpildīt savus pienākumus. Jāpanāk līdzsvars starp vajadzību pēc pienācīgi standartizētas pieejas, ka aģentūrām jāieņem loģiska vieta Eiropas pārvaldē, un vajadzību ņemt vērā aģentūru konkrētās īpašības. Kā ES valsts iestādēm visām aģentūrām jābūt organizētām tā, lai tiktu ievēroti atbildības un pareizas finanšu vadības pamatprincipi. Lai gan aģentūrām joprojām piemēro finanšu un Civildienesta noteikumus, aģentūru mazais apmērs salīdzinājumā ar ES iestādēm pamatotu atbilstošus pielāgojumus.

Vienotas pieejas aģentūrām pamatelementiem jāaptver šādas jomas.

- *Regulatīvo aģentūru uzdevumi*
Aģentūru dažādās lomas mūsdienās liecina, ka nav iespējams vienots modelis tam, kas aģentūrai darāms. Tomēr aģentūras ietilpst dažādās kategorijās. Šo funkciju dažādo veidu saprotams izskaidrojums uzlabotu skaidrību un izpratni par to lomu.

¹² COM(2005) 59, 25.2.2005.

Dažādi regulatīvo aģentūru veidi

Aģentūras var klasificēt dažādi. Viens noderīgs veids ir mēģināt analizēt galvenās funkcijas, ko tās veic. Lai gan aģentūras bieži pilda vairākas atšķirīgas lomas, aģentūru darbību „smaguma centra” analīze liecina, ka pastāv šādas kategorijas¹³:

- Aģentūras, kas pieņem individuālus lēmumus, kuri ir juridiski saistoši trešām personām: *CVPO, OHIM, EASA¹⁴ un ECHA¹⁵*.
- Aģentūras, kas tieši palīdz Komisijai un vajadzības gadījumā dalībvalstīm tehnisku vai zinātnisku konsultāciju un/vai pārbaudes ziņojumu veidā: *EMSA¹⁶, EFSA, ERA un EMEA*.
- Aģentūras, kas atbild par operatīvajām darbībām: *EAR, GSA, CFCA, FRONTEX, EUROJUST, EUROPOL un CEPOL*.
- Aģentūras, kas atbild par objektīvas, uzticamas un viegli saprotamas informācijas vākšanu, analīzi un nosūtīšanu, un par tīklu veidošanu: *CEDEFOP, EUROFOUND, EEA, ETF, EMCCDA, EU-OSHA, ENISA, ECDC, FRA* un Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts [*European Institute for Gender Equality*].
- Pakalpojumi citām aģentūrām un iestādēm: *CDT*.

• *Aģentūru struktūra un darbība*

Standartizētāka pieeja aģentūru pārvaldei ļautu piemērot dažus standarta noteikumus attiecībā uz valdi, direktoru un aģentūras darba plānošanu un ziņošanu par to. Tā arī palīdzētu precizēt aģentūru attiecības ar ES iestādēm un dalībvalstīm.

• *Atbildība un regulatīvo aģentūru attiecības ar citām iestādēm*

Gan aģentūrām, gan iestādēm jābūt skaidrībai par pašreizējiem mehānismiem atbildības nodrošināšanai par regulatīvo aģentūru darbībām. Jāiekļauj prasības attiecībā uz ziņošanu un revīzijām, attiecības ar ieinteresētajām personām un atbildes uz Parlamenta jautājumiem. Aģentūru vadībā jāievēro labas vadības pamatstandarti, lai mazinātu iespējamo risku. Jābūt arī saskaņotiem noteikumiem par aģentūru novērtēšanu.

Jo īpaši Komisijas atbildības pakāpe nedrīkst pārsniegt Komisijas ietekmes pakāpi uz aģentūras darbībām. Vienlaikus Komisija analizēs savu iekšējo struktūru, lai nodrošinātu, ka saikne ar aģentūrām un Komisijas dienestu loma tiek veidota uz pareiziem pamatiem. Pastāv jautājumi arī par attiecībām starp aģentūrām un Eiropas Parlamentu un Padomi, kas sniedzas tālāk par to lomu, vienojoties par aģentūras tiesisko pamatojumu un budžeta procesu, piemēram, Eiropas Parlamenta iesaistīšanās valdes locekļu un direktora izvirzīšanā.

¹³ Nav iekļautas aģentūras, kas izveidotas saskaņā ar kopējo ārpolitiku un drošības politiku (KĀDP).

¹⁴ *EASA* arī tieši palīdz Komisijai un vajadzības gadījumā dalībvalstīm tehnisku vai zinātnisku konsultāciju un/vai pārbaudes ziņojumu veidā.

¹⁵ *ECHA* arī palīdz Komisijai un vajadzības gadījumā dalībvalstīm tehnisku un zinātnisku konsultāciju un/vai atzinumu veidā.

¹⁶ *EMSA* pilnvarās ir iekļautas arī nozīmīgas operatīvās darbības (jo īpaši jūras pretpiesārņošanas pasākumi).

- *Labāks regulējums un aģentūru darbs*
Kā Eiropas Savienības pārvaldes struktūru sastāvdaļai ir svarīgi piemērot aģentūrām labāka regulējuma modernos principus. Tas nozīmē pievērsties savai pamatdarbībai, iekļaut atbilstošu konsultāciju nepieciešamību ar ieinteresētajām personām un nodrošināt tām atgriezenisko saiti, un organizēt aģentūru darbību tā, lai nodrošinātu pārskatāmību, un lai iestādes un ieinteresētās personas varētu efektīvi pārraudzīt aģentūru darbu.
- *Regulatīvo aģentūru izveides un likvidācijas process*
Aģentūru izveides procesu varētu lietderīgi paredzēt tā, lai iekļautu nepieciešamību, pirms Komisija iesniedz priekšlikumu, veikt ietekmes novērtējumu, kā arī precizēt uzņēmējas valsts lomu, tostarp to, ka uzņēmējai valstij jānodrošina atbilstošas mācību iestādes darbinieku bērnēm¹⁷. Varētu noteikt arī kritērijus, lai novērtētu, vai aģentūra ir izpildījusi savu uzdevumu un tāpēc ir likvidējama.
- *Komunikācijas stratēģija*
Komunikācijas stratēģijas pamatnoteikumi, kas aģentūrām jāievēro, palīdzētu uzlabot sabiedrības izpratni par aģentūru lomu, un nodrošinātu, ka aģentūru komunikācijas politika atbilst Eiropas Savienības vispārējai nostājai.

3.2. Panākumi ceļā uz vienotiem pamatprincipiem

Nav gūti panākumi attiecībā uz ierosināto iestāžu nolīgumu. Tādēļ Komisija ir iecerējusi atsaukt savu priekšlikumu par iestāžu nolīgumu un aizstāt to ar uzaicinājumu uz diskusiju starp iestādēm, kuras rezultāts būtu vienota nostāja.

- Paturot prātā šo mērķi, nākamajam solim ir jābūt foruma izveidei, kurā šīs trīs iestādes var veikt kopīgu politisku novērtējumu par aģentūru pieredzi un to vietu Eiropas Savienībā. Forums būtu iespēja radīt vienotu izpratni par to, kādai jābūt regulatīvo aģentūru formai, un skaidri definēt katras iestādes pienākumus attiecībā pret aģentūrām. Tādēļ Komisija ierosina izveidot šādam mērķim iestāžu darba grupu. Pirmais šā dialoga pamatelements būtu pieejamie pētījumi un ziņojumi par aģentūrām, piemēram, ziņojumi, ko Komisija jau ir sniegusi Eiropas Parlamentam 2008. gada budžeta veidošanas procesa ietvaros¹⁸, un Eiropas Revīzijas palātas ziņojumi.
- Ja atskaites punkts ir īsts dialogs starp iestādēm par redzējumu attiecībā uz regulatīvajām aģentūrām, tā loģisks turpinājums būtu dialoga papildināšana ar dokumentu, lai dialoga secinājumiem piešķirtu konkrētu apveidu un tie būtu pārskatāmi. Komisija ir gatava iepazīties ar iestāžu nolīguma alternatīvām neatkarīgi no tā, vai tās ir juridiski saistošas. Vispārējam mērķim jābūt politiskai izpratnei; ņemot vērā regulatīvo aģentūru dažādību, nebūtu pareizi censties kopēt tiesisko regulējumu, kas pieņemts attiecībā uz izpildaģentūrām. Tikmēr Komisija turpinās izmantot ierosinātā iestāžu nolīguma pamatā esošo loģiku un pamatprincipus kā atskaites punktu Komisijas nostājai attiecībā uz aģentūrām.

¹⁷ Šī prasība jau ir iekļauta Iestāžu nolīguma par budžeta disciplīnu un budžeta procedūras uzlabošanu 47. pantā un Iestāžu nolīguma par labāku regulējumu 27.–30. pantā.

¹⁸ Ir divi nozīmīgi ziņojumi: (i) kopsavilkums novērtējumiem, kas veikti par aģentūrām, un (ii) situācijas apraksts un plānošana attiecībā uz aģentūru novērtēšanu.

- Vienlaikus Komisija ir iecerējusi uzsākt regulatīvo aģentūru pilnīgu novērtēšanu. Šis novērtējums sekmēs šībrīža diskusiju par Kopienas aģentūru sistēmas nākotni, analizējot visas aģentūras horizontālā līmenī¹⁹. Jaunais novērtējums ļaus visām Eiropas iestādēm izpētīt aģentūru izveides un darbības patieso ietekmi uz Eiropas Savienību. Komisija ir iecerējusi ziņot par šā novērtējuma rezultātiem līdz 2009.–2010. gadam.
- Lai ļautu šim novērtējumam noritēt stabilos apstākļos, Komisija ir nolēmusi neiesniegt priekšlikumus par jaunu regulatīvo aģentūru izveidi līdz brīdim, kad novērtējums tiks pabeigts. Aģentūras, par kurām jau notiek apspriešana starp iestādēm, kā arī iecerētās aģentūras tieslietu un iekšlietu jomā tiks veidotas, kā plānots, tostarp pašreizējie priekšlikumi enerģētikas un telekomunikāciju nozarē tiks īstenoti atbilstoši paredzētajam, kā arī iecerētās aģentūras tieslietu un iekšlietu jomā²⁰; tāpat arī tiks turpinātas izmaiņas esošo aģentūru darbības jomā. Šādas apņemšanās rezultātā visām iestādēm būtu jāspēj pilnībā izvērtēt, ņemot vērā novērtējuma rezultātus, regulatīvo aģentūru izveides un darbības radīto ietekmi un sekas attiecībā uz Eiropas Savienību. Rezultātam būtu jābūt saskaņotai pieejai aģentūrām nākotnē.
- Pieņemtajai pieejai jāattiecas uz visām aģentūrām, ņemot vērā to specifiku, un tā var nozīmēt grozījumus pamatdokumentos, kas reglamentē esošās regulatīvās aģentūras, lai nodrošinātu to atbilstību jaunajai pieejai.

4. SECINĀJUMS

Komisija uzskata, ka aģentūras var dot reālu pievienoto vērtību Eiropas Savienības pārvaldes struktūrām. Tomēr pašreiz šis potenciāls netiek pilnībā izmantots, jo trūkst vienota redzējuma par regulatīvo aģentūru lomu un funkcijām.

Tādēļ Komisija aicina Eiropas Parlamentu un Ministru padomi kopā ar Komisiju risināt dialogu par aģentūru vietu Eiropas pārvaldē. Iestāžu darba grupa ļautu galvenos jautājumus, ar kuriem saskaras aģentūras, iestrādāt visiem piemērojamos pamatnoteikumos. Vienlaikus Komisija plāno:

- atsaukt savu priekšlikumu attiecībā uz iestāžu nolīgumu;
- veikt regulatīvo aģentūru horizontālu novērtēšanu līdz 2009. gada beigām un pēc iespējas drīz ziņot par rezultātiem Eiropas Parlamentam un Padomei;
- neierosināt priekšlikumus par jaunu regulatīvo aģentūru izveidi līdz brīdim, kad būs pabeigta novērtēšana (2009. gada beigās);
- pārskatīt Komisijas iekšējās sistēmas, kas regulē tās attiecības ar aģentūrām, kā arī metodiku aģentūru ietekmes novērtējuma veikšanai.

¹⁹ Komisija jau ir veikusi šaurākus horizontālos pētījumus par aģentūru sistēmu, piemēram, 2003. gada apkopojošais pētījums par decentralizētām aģentūrām un pašreiz notiekošais pētījums, un abu šo pētījumu pamatā ir esošie ziņojumi par decentralizētām aģentūrām.

²⁰ Tas attiecas uz iespējamo priekšlikumu par aģentūras izveidi SIS II, VIS un *EURODAC* operatīvajai pārvaldei un citu plašu IT sistēmu izstrādi un pārvaldi, kā arī iespējamo priekšlikumu par Eiropas atbalsta biroja patvērumam izveidi. Pašreiz tiek veikti ietekmes novērtējumi un priekšizpēte.

Efektīvi sniegti aģentūru pakalpojumi var patiesi sekmēt ES politikas īstenošanu. Komisija ir pārliecināta, ka visām trim iestādēm ir jāvienojas par sadarbību, lai izstrādātu skaidru un saskaņotu redzējumu par aģentūru turpmāko lomu Eiropas Savienības pārvaldē.